

HRVATSKI PLANINAR

GLASILO HRVATSKOG PLANINARSKOG DRUŠTVA U ZAGREBU.

Broj 7.

U Zagrebu 1923. god.

Godište XIX.

KROZ VELIKU KAPELU I VELEBIT DO MORA.

1. BIJELE STIJENE.

DR. MIROSLAV HIRTZ.

ZAGREB.

Sušica, željeznička postaja u Gorskem kotaru, što leži, polazeći vlakom u smjeru od Zagreba prema Rijeci, na protivnom ušću veličajnoga 1271 m dugoga prorova Kupjaka, koji je probuošio utrobu istoimenoga brda, bijaše polazna tačka našega pohoda i naše naučne ekskurzije. Ovdje upravo na vratima hladovite Velike Kapelje, na začetku njezinog sjevernog krila, sastali smo se 6. kolovoza o. g. u 2 sata po podne dr. Josip Poljak i ja već prema dogovorenom putnom planu od prije. Poljaka je donio vlak iz Zagreba, mene moje noge iz Broda na Kupi, gdje sam bio proveo dvije pune sedmice planinareći i lov loveći.

Nismo gubili vremena, niti mnogo govorili. Ja sam se tek začudio, što nisu prema dogovoru pridošli i drugi, jer je više znanaca bilo obećalo, da će se priključiti ovom našem izletu, ali su svi u zadnjem času odustali očito od bojazni teškog fizičkog napora i radije obratili svoj alpinizam u prijatne šetnje pločnicima naše bijele metropole.

Savijajući se pod teškim teretom uprtnica, mi smo odmah krenuli dalje prema našem prvom odredištu, put Begovog razdolja. Bijasmo natovareni upravo do mjere. Dr. Poljak je nosio oko 28 kg, uprtnicu i šator, ja takodjer nisam nosio mnogo manje, uprtnicu i pušku sa 100 naboja, uprtnicu na legjima, tok sa puškom preko prsiju, a obješen oko vrata. K tomu razna privjesa, kaputi, ogrtači, sve skupa izdašna prtljaga i za najžilavijega planinara. Ali što je sve to bilo i značilo kraj pomisli na ono neiscrpivo vrelo užitaka i slasti, koje su nas čekale i kojima smo eto išli u susret, obasjani zlatnim okom sunca, napajani balzamičkim mirisom stoljetnih konifera!

Od postaje Sušice treba poći najprije kojih stotinu koračaja željezničkim nasipom, dok se nagje oznaka novog planinarskog puta za Begovo razdolje. Put skreće na lijevo kroz Mrzlu dragu, ispada na cestu kod mjesta Zalesina, koje valja donekle proći, teče po tom jugoistočnim pa južnim pravcем preko niza vispoljana i košanica podno Dedinskog vrha (1061 m) do mjesta Stari laz, što se daleko rasegnulo na cesti Ravna gora-Mrkopalj. U Starom lazu može planinar malo da odahne, a ako mu je od potrebe, može da se i hladnim napitkom okrijepi, kako smo to učinili i mi u gostionici Ivana Pleše-a, koji nas je upravo iznenadio vanredno dobrim ljubljanskim pivom.

Ostavljajući za sobom Stari laz i izbrežine njegove okoline, koja nosi na sebi tipične osebine krša, a svladavajući pod nogama samo slabu uspon tla, planinar se doskora nagje na ugodnom šumskom putu, u dubokim, sjenatim šumama, mjestimice i prašumama stoljetnih jelva i bukava,

koje ga orijskom pojmom zapanjuju, kao i one strahotne vjetrolomine, što leže prevaljene na tlu. Ovaj šumski put, koji traje nekoliko sati, probija se konačno između Crne kose (1233 m) i planine Višnjevice (1367 m) te dovodi u Begovo razdolje, to najviše planinsko selo naše domovine, što se smjestilo na slikovitoj kršnoj poljani u visini od 1090 m nad morem, a na podini Begove kose (1232 m). Čisto, nada sve uredno selo, sa 80 bijelih, šimlom pokrivenih zidanica kuća, od kojih su neke sagragljene na formu turskih čardaka, a broji oko 500 duša.

U dugačkim sjenama padala je ljetna večer, kad smo bili zahvatili Begovo razdolje, koje je upravo opojno mirisalo hlapivim dahom planinskih trava, jer je bilo vrijeme košnje. Mirisalo je svježe sijeno, što su ga žitelji sa svojih košanica dovozili kući. Taj miris pratio nas je i cijelim putem od Staroga laza kroz sve šume, kojima smo prolazili, jer je svuda po putu ležalo u otpadcima rasijano sijeno, što se za vožnje uslijed trešnje ili uskog prolaza spuzalo na zemlju.

Imajući dozvolu od šumarskoga ravnateljstva u Zagrebu za stovanje u erarskim zgradama na području šumarija, kojima ćemo putujući prolaziti, mi smo se u Begovom razdolju smjestili u prijatnoj državnoj lugarnici na kraj sela do škole. Pošto smo teške uprtnice odbacili i malo se vodom »iznutra i izvana« osvježili, zaputili smo se u obližnju, meni od prije poznatu gostonu Lovre Jurkovića »Bjelolasici«, jer je i želudac, ne mareći za naš planinarski idealizam, tražio svoj tribut. Večer je nenađano zahladila, piro je mrzli sjeverac, s kojega je Begovo razdolje i drugim planinarima, koje je znaličnost u ovaj kraj zanijela, dobro poznato, jer taj sjeverac gotovo uvijek piri kao da se želi takmiti sa senjskom burom, dakako samo u daleko slabijoj mjeri. Kad on pirne, a zna i da dune i da zapjeva, onda je i za najsunčanijih ljetnih dneva u Begovom razdolju tako studeno, da čovjek traži ogrtač ili barem deblji kaput, a s njim i prisojnu zavjetrinu.

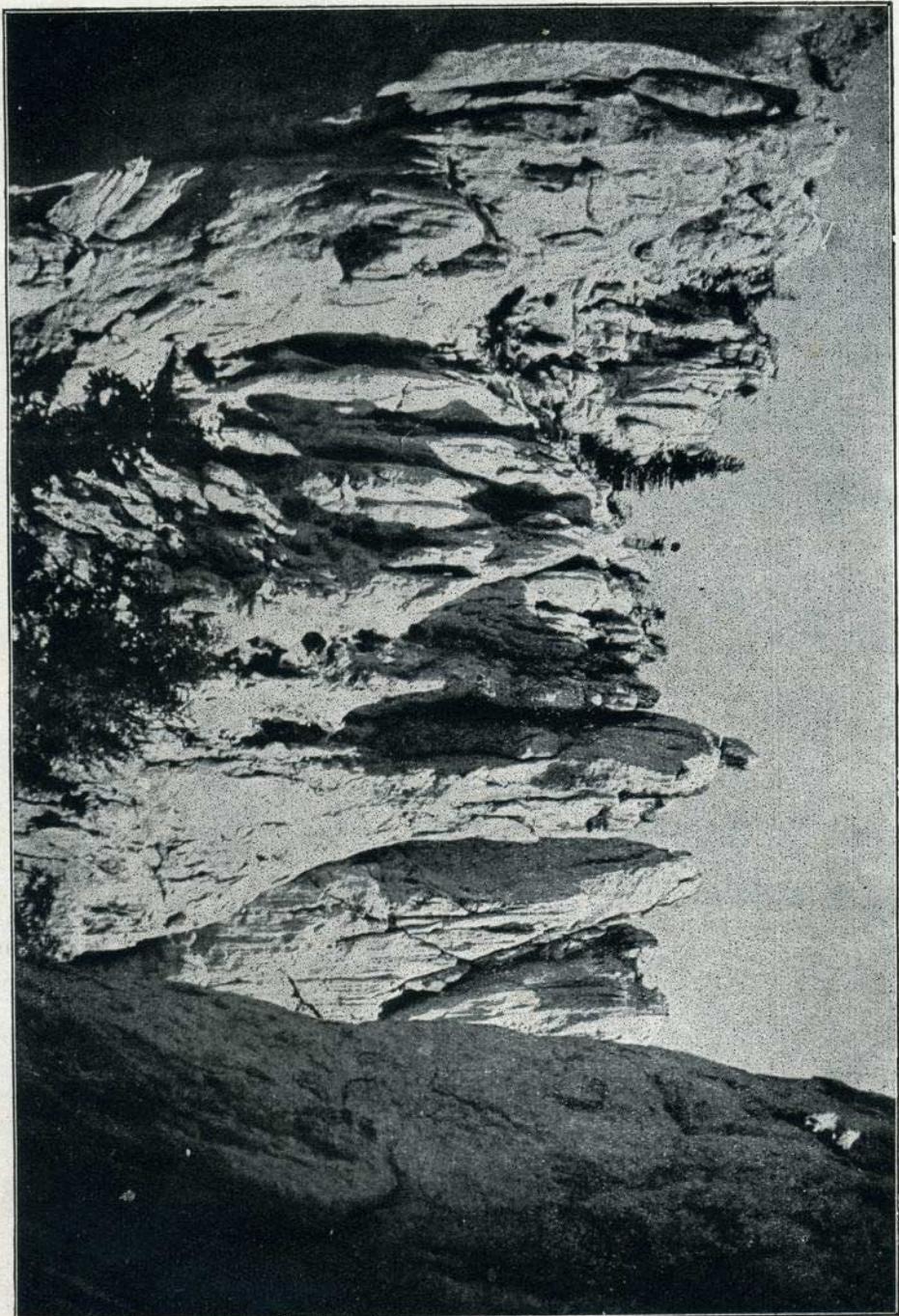
U gostonu došao je doskora na moj poziv i Jakov Mihelčić, državni nadlugar, kojega sam bio jošte iz Zagreba o našem putu obavijestio; vrijedni i iskusni planinar, penjač i lovac, sada već starac od 65 godina, ali mladić po snazi, izgledu i držanju, po svježini duha i riječi. Srdačan bijaše naš susretaj nakon punih 12 godina. Obnovile su se stare uspomene. Sve smo pretresli, sve do sitnice. Prije 12 godina (u srpnju 1911.) sprešli smo Jakov Mihelčić i ja kroz dvije sedmice mnogu glavicu i dulibu, sav planinski predjel onamo od Višnjevice planine do divljih, razderanih Bijelih stijena, on me je vodio u duboke provalije, ledene snježnice, u medveđe brloge... S njim sam ubirao na vrletima Bijelih stijena kraljicu naše alpinske flore runolist, ili kako on kaže, *s v i l e n i b j e l o l i s t a c*.

Eto zato smo i sada bili dozvali Mihelčića, da se za idući dan glede pohoda na Bijele stijene dogovorimo, jer je ovaj uspon stajao kao prva tačka u planu našeg naučnog istraživanja. Bojao sam se, da Mihelčić neće moći biti našim vodićem, jer mi je jošte u Zagreb bio pismom uzvratio, da starost dolazi i da ga noge ostavljuju, pa da će nas pratiti na tom putu drugi, ako on ne bude mogao. Međutim koje ugodno iznenagjenje za nas, kad smo ga ugledali onako živahnog i čilog i kad je iza srdačne dobrodošlice bez krzmanja izjavio, da on ne bi preživio, da nas na Bijele stijene netko drugi osim njega prati i da je spremam s nama poći, pa da se i ubije. Kod ovih riječi zažarile su se Mihelčiću oči kao dvije žeravice, vidjelo se, da iz njega govori ponos i samosvijest čovjeka stručnjaka, koji u onom kraju službuje već četiri decenija. Kao takav nije mogao dozvoliti, da netko drugi bude našim vodićem.

BIJELE STIJENE: PARTIJA ISTOČNIH KUKOVA.

FOTO: J. POLJAK

A nije Jakov Mihelčić samo lugar, planinar, lovac. On je i potpun čovjek, rijetke prirodne inteligencije, darovitosti i znanja, jedan vanredan tip gorštaka, koji posmatra stvari, dogogaje i pojave do sitnica okom jednog planinskog orla, koristeći se svojim opažanjima kao malo tko. On zna puno, umije svašta, on je neka pamet i iskustvo čitavog onog kraja. Kad tko štograd ustreba, namah se trči Jakovu Mihelčiću, velikom umjetniku (tako ga zovu!) u čvrstoj vjeri, da on znade i umije i ono, što ne zna i ne umije nitko, baš nitko do njega. On je urar, puškar, krvnar, remenar, postolar, tokar, nožar, stolar, rezbar i tko bi izbrojio sav taj obrtnički i zanatlijski »ar«, s kojim on raspolaže za sebe i druge, ali on je i ljekar (liječi stoku i ljude i poznaje sve ljekovito bilje), što više i opće poznati zubar onoga kraja, jer on čupa i zuče, dakako uz naplatu svoje ordinacije. A nemojte nipošto misliti, da je Mihelčić u svem tom samo neki diletant, on je doista pravi savršeni majstor, vještak i umjetnik, jedan unicum svoje vrsti, kojemu se čovjek mora naprosto diviti. Dogjite i pregledajte njegove čuturice i njegove rezbarije u tisovini, da se sami uvjerite, kolika je njegova manuelna vještina, kako bujna i samotvorna njegova mašta!

Ne ćete se dakle čuditi, ako pridodam, da je s takvim čovjekom, koji je povrh toga živahnoga temperamenta i vatrene rječitosti, bio za nas pravi užitak prosjediti za istim stolom nekoliko časova kraj kapljje upravo kao zlato žutoga vina i još veći užitak, da nas je on, baš glavom on, idućega dana pratio i vodio na Bijele stijene, u taj jošte i danas planinarima samo donekle, a nauci gotovo posve nepoznati kraj naše domovine.

Od Begovog razdolja polazi se na Bijele stijene ispod Bijele kose i Bjelolasice nada sve romantičnim i slikovitim krajevima, u kojima se šume crnogorice i listače izmjenjuju sa velikim, prostranim krškim poljanama razne konfiguracije, na čijem tlu nogu planinareva prijatno koraca kao po kakvom elastičnom prostiraju, kadšto i propada sve do gležanja kao u mekanu perinu, dok mu se oko raji i naslaguje svježim zelenilom njihova površja, koje je pretvoreno sve onamo do rubova i okrajaka šumskih u jedan golemi travnjak, u jednu košanicu. Na ovim poljanama naći je i po koju malu vrtaču, u koju se za trajnih kiša i s proljeća kad kopni snijeg, nakuplja voda u lokvama, da se u njima duže ili kraće vrijeme održi, već prema propusnosti tla, i posluži kao boravište raznim vodenim životinjama, od kojih nikada ne manjkaju alpinski vodenjaci (*Molge alpestris*) i planinske žabe mukalice (*Bombinator pachypus*). Najznačajniji pak izgled daju njihovu naličju one čitavom površinom utresene i razdrobljene mase bijelog kamenja, čas sporadično razbacane, čas u kupove ili gomile naslagane, o kojima se čovjeku, koji nije upućen u postanak tih polja u davnoj geološkoj prošlosti, čini, da su ih onamo naplavile planinske bujice. Dubok i veličajan je dojam kontrasta izazvan u duši planinarevoj kod svakoga pogleda na takvu progalinu, po kojoj buji zelena trava, a upored se bijeli rastreseno kamenje, što ga u ovom kraju zovu »ruste«.

Četiri su takve poljane (Okruglica poljana, Duga poljana, Vrbovska poljana i Rapavica poljana), kojima valja proći, dok se dogje do t. zv. Vrata, jedne orijaške gromade vapnenih litica, koje su se kao rascijepile i široko razmakle na formu vrata, da učine prolaz i da vas uvedu u atrij krševitog labirinta Bijelih stijena. Još treba da uhvatite samo komadićak Begove staze i eto uspon na same Bijele stijene započinje.

Na podnožju treba dobro odahnuti, osobito ako ste natovareni do mjere, jer ovaj uspon je gotov Sizifov trud. Treba imati dobra pluća,

čvrste noge penjačice i još bolje srce, da se svlada sav golemi napor ovog divljeg, razderanog terena, što se pred vama ustrmljuje sa svim strahotama i zaprekama svoje krške formacije.

Ako se već dugo niste pravo verali, ovdje ćete se naverati do mile volje i moći ćete potpuno iskaliti svu svoju planinarsku pasiju, koja ne voli lakih uspona pitomih planina.

Staze nema, ali evo ima nogostup (zovimo ga tako, premda se slabo vidi i jedva na tlu raspoznaće), ima i putokaz označen po planinarskom društvu po deblima i liticama kolobarima i strjelicama crvene i bijele boje od razmaka do razmaka. Nogostup može da vas prevari, jer je slabo ugažen, na mjestima i nevidiv, zato manje pazite na nj, više na markaciju, da ne izgubite smjer puta i ne zagjete u kakvu stijenama zamršenu dulibu, u kakvu provaliju, jer bi vas to moglo da stoji i glave. U Begovom razdolju i Jasenknu pričali su nam mještani, da je bilo već više slučajeva, gdje su se ljudi za uvijek izgubili u onom labirintu prašuma i stijena. Nema tome ni dugo, što se to desilo s jednim Mrkopaljcem.

Ovaj put na Bijele stijene otkrio je prije trideset godina naš vodič nadlugar Jakov Mihelčić, i on ga je prvi markirao »zatezima«, koji se jošte i danas vide po deblima drveća. Osam godina je to bio njegov srez, ovdje u postojbini najdivlje romantike, u leglu medjeda i vukova.

Ovim nogostupom i mi smo se uspinjali prema visovima Bijelih stijena, Mihelčić pred nama, mi za njim. On se verao kao koza po onom kršu, gazio je strminu kao da ide još uvijek Okruglicom poljanom i onim drugim poljanama, što su iza nje slijedile, ništa ga nije moglo u hodu svesti, ni kosina, ni strmina, ni krševita survina, ni prevaljene trupine stoljetnih jela, koje je trebalo svaki čas prejahati ili se ispod njih mučno provući. Sve je to bilo njemu ništa, sve kao neka šala, njemu starcu od 65 godina! A pisao mi je, kako već spomenuh, da starost dolazi i da ga noge ostavljaju. Kad tamo on je brz kao srnče, on se ne vere, on leti, a kako je tek letio negdje prije dvadeset godina u punom jeku muževne snage!

Dr. Poljak dobro je za njim držao, već radi toga da ne okrnji svoj poznati planinarski glas o uzdržljivosti, ali ja, moram iskreno priznati, rado sam bio u ovom »tres faciunt« zadnji, tim prije, što sam već imao u planinarenju dobar predujam iz Broda na Kupi. Na mjestima sa teškim prelazima, naročito kod slaza niz litice (a takvih je puno bilo!), kod prelazeњa preko balvana, širokih panjeva i orijaških jelovih trupina ili kod preskakivanja jaruga s jedne strane na drugu, osjetio sam svu težinu omašne uprtnice, a još više težinu puške, koja me je oko vrata sapinjala i vukla direktno k zemlji. Najgore je bilo tamo, gdje se valjalo četverice poput kakvoga plazavca provlačiti ispod rogate vjetrom prevaljene trupine, koja je svojim »šmugorima« (suhim granama) upravo zagradiila u tolikoj mjeri put, da sam se jošte jedva mogao provući kroz ovaj ili onaj otvor između štrkljastih suhara kao kroz rebra kostura neke goleme nemani. A koliko puta sam pri tom zapeo i gotovo ostao visjeti bilo sa uprtnicom bilo sa remenom toka, u kojem je bila puška. Vražja je to Kalvarija za planinara, koji nosi na pognutim legijima teški teret, a mora da ga iznese glavom sam, jer ovuda gore ne može da progje ni konje ni mula, ne toliko radi konfiguracije terena, koliko radi zapreka i prirodnih barikada, kojih imade sjaset.

Dok sam se ovako probijao, protiskivao, verao i plazio, oglasio bi se na prestanke Mihelčić, uvijek pun humora i dobacio s visine koju svoju krilaticu, što se gubila i zamirala tamo daleko dolje pod nogama u tajinstvenoj samoći divlje šumovite gudure, iz koje se rijetko, samo

vrlo rijetko, mogao razabradi po koji tugaljivi cvrkut osamljene planinske ptice.

Nakon dva sata tegotnoga uspinjanja, koje naročito oteščava zadnja strmina, uspeli smo se na tjemenicu zvanu Boce, malu progalinu u mješovitoj šumi, što čini vrh uvale, koja dijeli Bijele stijene u dva krila, u zapadne Bijele stijene (1314 m) i istočne Bijele stijene (1335 m).

Valja znati, da su Bijele stijene zauzele golem prostor, od prilike 4 km. U ovom opsegu poznati su planinarima samo sklopovi njihovih stijena oko Boca, pa oni oko t. zv. Kuglice. Što leži u istočnom krilu, kojemu se prilazi od strane Jasenka. Ovi sklopovi, u kojima su se istakli upravo najviši do sada izmjereni grebeni Bijelih stijena, bivaju jedini posjećivani, očito s toga, jer su najpristupniji. Sav ostali prostor za nas je terra incognita kao i nedaleke Samarske stijene, koje nisu od Bijelih stijena opsegom svojim mnogo manje, a tako ni visinom (najviši njihov greben ispinje se 1302 m). Prije ili kašnje morat će se netko odvažiti, da zagje i u ove još posve nepoznate krajeve Velike Kapele i da ih privede naučnom istraživanju, dakako koliko to bude moguće s obzirom na prilike terena, jer nema sumnje, da na Bijelim i Samarskim stijenama imade i nedohoda, kojih ni najvjestiji alpinista ne može da svlada. I narod iz onih planinskih predjela, mislim u prvom redu stanovnike Tuka, Begovog razdolja, Jasenka i Drežnice, slabo zalazi u onaj labirint od litica. Ali sam čuo, da ima ipak pojedinaca u Jasenku i Drežnici, koji su potpuno upućeni u topografičke prilike i najzabitnijih duliba, kud ne hoda nitko do kurjaka i medjeda, koji znadu tamo za svaku špilju, ponor, bezdanicu i snježnicu, a tako i za skrovite puteve i prelaze do prividno najnepristupnijih mjesta. To su čobani, može da se kaže, čobani špiljari, koji preko ljeta, ako i ne stalno, odlaze onamo s ovacama za pašom, pa tamo i noćivaju, dok ih nestasica hrane ne prisili, da sagju u nizinu svojim kućama. Kad se opskrbe hranom, vraćaju se opet u one vrleti. Radi obilja snježnica vode im nikada ne uzmanjka. Za lijepa vremena noće pod vedrim nebom, za kišljivih, burnih i hladnih noći zavlače se u špilje, kojih ima sva sila i koje su po pričanju Pavla Kosanovića iz Jasenka, jednoga od takovih čobana špiljara, tako tople, da se u njima može i zimi bez pokrivača spavati. On nas je uvjeravao, da je na Bijelim stijenama kao kod kuće i da je u njima noćio barem tri stotine puta u svojem životu. Jedino oružje, što ga ovi čobani uza se nose, je oštra sjekira i onda se ne boje ni vuka ni medjeda. Ima ih među njima, koji su se tako naoružani s ovim zvijerima i na međdanu ogledali . . .

Do Boca trebali smo od Begovog razdolja nekih šest sati, ubrojivši ovamo i kratke stanke otpočinka. Boce su dobine svoje ime otuda, što je običaj planinara, da na ovoj tjemenici ostavljaju kao vidljiv znak uspona prazne staklenke s napisanim ceduljama u baštinu pohodnicima, koji po vremenu za njima slijede. Na Bocama imade više starih garišta, što potvrgnuje, da su one milo odmaralište onih rijetkih planinara, što se penju na Bijele stijene.

Ni mi nismo mogli drugačije učiniti. Utabaj, pogazi visoku travu, odstrani kamenje i suharke na tlu, pokidaj grane i izbojke grmlju, koje te smeta, rasprostri na zemlji širom ogrtač, pa eto ti ležaja boljeg od najmekšeg dušeka. A treba se, bora mi, malo i okrijepiti jelom, napitkom, a i cigaretom, jer je i ona za planinara pušača — okrijepa. Štediti treba samo sa vodom, jer vrela ovdje nema na daleko i široko, a snježnice i putovi do njih — tko da ih zna, tko da ih u ovoj strahovitoj pršumi pronagie? Najbliže, ujedno i jedino vrelo na čitavom ogromnom

arealu od Begovog razdolja ovamo nalazi se nad Matić poljanom u Samar vrhu ili kako narod govori »Pod Samarom«, udaljeno od nas barem pet sati hoda. Svaka dakle kaplja vode je dragulj, po vrijednosti doista pravi dragulj, jer trpjeti žegju (vi koji ste ju već trpjeli, poznajete tu muku!) upravo je strašno. Kad dahćete od nje kao pseto, kad vam se usne kao nekim mazom slijepi, kad vam se jezik prilijepi o suho nepce, no, kad dahćete baš kao lovom izmoreno pseto...

Je li dakle čudo, ako narod onu vodu pod Samarom i mrtvacu na smrtnoj postelji daje, ako k njoj hodočasti i do nje ure daljine trči, kad kojemu čeljadetu u kući pozlije, kad se razboli?

Zato se i naš vodić sa planinarama, koji vode na Bijele stijene, vi-kad ne vraća istim putem natrag u Begovo razdolje, već udari kraj Samarskih stijena, preko Plane i na Matić poljanu do »čudotvorne« vode živulje pod Samarom, koja svako čeljade pomlađuje i preporagja.

Naš dolce far niente kratko je trajao. Mihelčić, kao Mihelčić, nije dao mira, počeo je nagovarati za uspon na same stijene, na one gromade kamenjaka i grebena, što su se kao silni bedemi okomile svojim vrletnim stranama u dva paralelna sinjera s desnog i lijevog kraja našega plandišta nazirući se svojim gotovo krednim bjelilom, kroz prirodna okna rijetke prašume dolje k nama, okupane blistavilom ljetnoga sunca.... Jer doći do Boca, a ne uspeti se na najviše kukove zapadnih Bijelih stijena, ne ubrati svojom rukom runolista, što bi to značilo?

U času bijaše opet sva prtljaga na legjima, u času je započelo iz nova veranje. Mihelčić kao obično naprvo, mi za njim. Počeo sam prepoznavati strahotni teren od prije 12 godina, kad sam se prvi puta ovuda s njime verao.

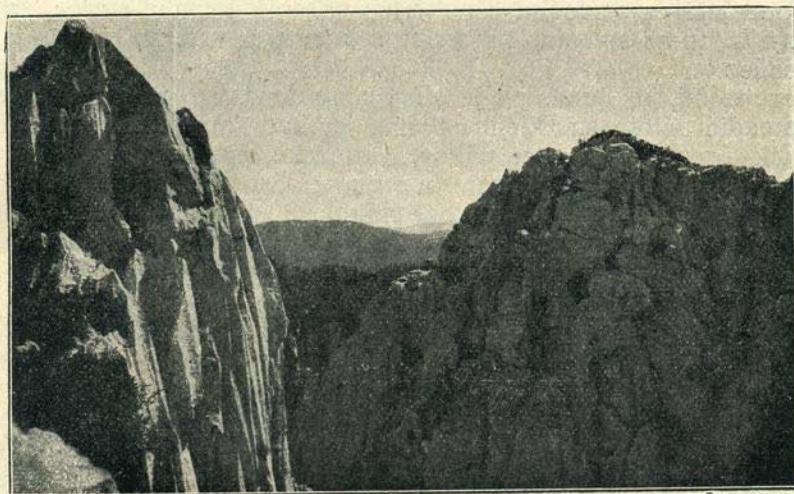
Najprije se protiskujete kroz guste bukove grmljake strminom, da-kako sve u kamenu, u kršu, a samim podnožjem prve goleme stijene nekih sto i više koračaja u daljinu, onda slijedi vratolomni uspon preko jedne, druge, treće litice, pa isto takav slaz, pa zaravanak i opet uspon i slaz, ovaj puta u vrtlinu (ponikvu), zaraslu do metra visokim korovom, koji vam siže do visine prsiju. Vrtlina je sa svih strana zatvorena liti-cama i upravo kao kakva soba zgodna, da se u njoj prenoći, jer vas nitko do orla iz visine ne može u njoj otkriti. Tu smo odbacili uprtnice s legja i odmah nogama utabali širok ležaj za noć. Kroz jedna vrata u dnu vrt-line, koja se i zovu »turska vrata« veranje se nastavlja, ali biva sve zamršenije, usponi i slazovi bivaju sve teži i strmiji, dok se ne nagjete u sistemu samih vrtlina i pregradaka, u labirintu klisura Bijelih stijena, u postojbini svilenog runolista.

Na ovom mjestu svojega pričanja najradije bih odložio pero i stavio pred vas onu seriju snimaka, što ih je uz put skinuo dr. Poljak, seriju slika, kakvih jošte nije skinuo nitko do njega, koje su po izboru ukusa upravo jedinstveni krajolici fotografskoga umjeća u našoj planinarskoj li-teraturi. Jer tko da opiše Bijele stijene, tko da riječima preslika svu onu njihovu golet, veličajnost, užas i strahotu, sve njihove čudesne, fanta-stične morfološke osobine i oblike, tko može sve to da obuhvati duhom i perom u jednu plastičnu prikazu?!

Eno ih pred vama! Gromada do gromade uzdigla se do 60 i više me-tara u visinu, sva bijela, žljebasta i raspucana, puna rasjelina, škalja i pu-kotina, ova gola golcata, skoro bez grmečka i trave, ona s nešto kržljave vegetacije, jer su joj tamne smreke osvojile trupinu, utisnuvši se u puklini golog kamenja u onu šaku zemlje crljenice, što ju je meteorna voda ota-panjem vapnenca stvorila. A kakvi su istom vrhovi Bijelih stijena! Kuk

se do kuka okomio, zubina do zubine u prilici najosebujnijih oblika, što ih je tisućljetna tvorba Prirode mogla da stvori. Čini vam se, da ste zašli u jednu veliku umjetničku radionu Prirode, u jednu njenu prebogatu klesaru i ne treba vam mnogo mašte, da sve te tvorevine vječne umjetnice Prirode stanete poregjivati sa poznatim oblicima ljudskoga umjeća plastične vrijednosti. Ima tu po izbor svih mogućih oblika: čunjeva, tornjeva i tornjića, stupova na formu obeliska, kupula, bačava, škrinja, a ima i kipova kao da ih je kipar isklesao. Dva se kameni sklopa naročito ističu i njima se pažnja i mašta najviše bave, prvi je na svojoj grbini isčiškan nizom tornjića, kao da je htjela Priroda kopirati tvorbe ornamentike gotskoga stila, drugomu se na vrhu glavičaste klisure smjestio kamen prozvan radi svojega oblika »kovčeg«, a prirasao jošte samo jednim krajem, dočim se lijevo dolje nekako u sredini gro-made uspravila statua, ma pravi kip čovječji, djelo vanredne plastike.

Nema sumnje, vapnenci kamenih sklopova Bijelih stijena nisu jedno- lične strukture ni istog kemijskog sastava, što opet znači, da su raznoga

BIJELE STIJENE: PARTIJA ZAPADNIH KUKOVA. FOTO: J. POLJAK.

stepena tvrdoće, jer kad to ne bi bili, ne bi se na svojem površju utjecajem vode i drugih faktora tako nejednako trošili i preobražavali, da jedni sklopoli pokazuju upravo bezbroj najčudesnijih morfolozijskih tvorevin, dok su drugi u poredbi s njima gotovo siromašni oblicima svoje konfiguracije. (Slike u prilogu i Sl. 1.)

Kad se prvo udivljenje u nama sleglo, stali smo se opet verati, sada na ove orijašice klisure, da uberemo koju planinku, koji runolist. Mihel-čić je započeo s veranjem prvi, opazivši na jednoj gotovo okomitoj i nedohodnoj hridi napadno velik cvijet runolista. Nisam vjerovao, da će se moći do njega uspeti i zadrhtao sam, kad sam opazio, da mu se na jednom mjestu nogu omakla i on se spuzao natrag. Ali on, on je kao divo-koza — i travka mu je dosta, da se u ravnotežu održi. Nakon prvog ne-uspjeha, odbacio je cipele i onako u čarapama ispeo se uz klisuru i jedva jošte ljevicom dokučivši ono mjesto, ubrao cvijet i zavitlao s njim u dubinu govoreći: da se ubijem, ovakvoga više ne ču naći! Ali doista to je i bio runolist, kakvoga sigurno nitko jošte i nikada nije ubrao u Hrvatskoj,

prava »balkanska zvijezda« (tako zovu Bugari runolist). On je i danas moja svojina, koju ne bi dao ni za što, jer svojom veličinom zapanjuje. Mjeri u promjeru od vršaka najdužih latica 4.7 cm.

Kad je Mihelčić sišao niz onaj sunovrat dolje, dobacio je lakonički u humoru, učinivši gestu prema nama: Ovaj kraj metnite u zadnju klasu!

Sjećam se jedne klisure, već smo joj bili na vrhu pločaste glavice. S nje veličajan vidik, dolje pod nogama strahoviti sunovrat u tmastu dubinu; da se ovdje omaknete, razmrskali biste se u komade. Još me je od mojih drugova i veličanstvenoga vidika na protivnu stranu dijelilo par koračaja; Poljak je upravo aparatom skidao s onoga mjesta onaj značajni niz tornjića na suprotnom sklopu klisura i mene prizivao k sebi. Premda se radilo o posve kratkom razmaku na samoj pločastoj glavici, ja sam u času zastao, osjetio sam i znao: sad ne smijem dalje! Odveć veliki predujam iz Broda na Kupi, pa cipele potkovane samo s dva reda čavala na poplatima, oboje skupa učinilo je u času svoje. Koljena su u zglobovima nesigurno zadrhtala, noge su se počele sklizati, spuzavati. Vrtoglavice nisam osjećao (jer je ne osjećam nikada), ali sam bez krznanja puzajući na sjedeće i loveći se rukama za žilje smrče, za grm i kamen, u trenu se spuznuo niz vrletnu klisuru u vrtlinu, iz koje je uspon bio započeo.

Vjerujte mi, još danas mi je žao i jošte danas se kajem, da mi manjka ovaj komadić užitka sa Bijelih stijena, jer kad sam sve drugo syladao i izdržao, k tomu daleko veće napore i zapreke, mogao sam jošte i to.

Ne smijem nikako prešutiti, da smo se za uspona na neke dohodnije stijene i ljutili, jer je jedno društvo planinara iz Zagreba (imena njihovih ne ču da iznesem), boraveći dan prije nas na Bijelim stijenama upravo oplijenilo po prisutnim mjestima sav runolist. Čupalo se tuj i sa korijenjem, a našli smo i beskorisno prosutih još sitnih, nerazvijenih cvjetova po pećinama. Tako ne rade pravi planinari. Mihelčić je o ovom društvu zgodno primjetio: ovi su odnijeli pune uprtnice bjelolista u Zagreb!

Nakon dva sata veranja po postojbini runolista vratili smo se natrag do one prve vrtline po naše uprtnice, jer nam se radi nestasice gorivoga materijala učinilo ipak zgodnije, da noćimo na Bocama, kamo smo po tom i krenuli.

Tako bijaše nadošao i čas rastanka s našim simpatičnim vodićem, koji je morao još za dana prosljediti put prema Begovom razdolju. Uz srdačne riječi za njega i njegovu sreću mi smo se od njega zahvaljujući na svakoj uslugi oprostili.

Sunce stajaše još dobrano visoko, kad je Jakov Mihelčić zajedno sa svojom drugaricom dvocjevkom kao srnce jurnuo kroz divlju šikaru prašume niz dolice strminom i oteo se našemu oku. Još koji čas mogosmo slušati šum granja i kršenje suhadi pod njegovim nogama, a onda je zavladao mir... Mjesto Jakova Mihelčića spustila se megju nas nova držica: otajstvena samoća prašume.

S njom je nastala i nova faza našega boravka na Bijelim stijenama.

Najprije smo na malom ravnjaku Boca u rijetkoj prašumi bukve i jele, megju kojima ima utresena i koja smrča i koji javor, razapeli šator. Glavni posao obavljao je pri tom dr. Poljak, ja sam pomagao, kako sam najbolje znao i umio. Kad je šator bio popet i lijepo se raskrilio kao bijeli labud u onom krševitom tlu megju grmljem i korovom, došlo je na red priregjivanje ležaja. U tu smo svrhu narezali i nakršili svu silu bukovih i smrekovih mladica s lišćem, slažući ih prvo u rpe na zemlji, a kad je svačija rpa dobro naraslala, snesli smo sav taj nastor pod šator, gdje je

svaki sebi udesio ležaj. Ogrtači služit će kao pokrivala, uprtnice kao uzglavnici, pa što ćete ljepše i bolje? Napokon je trebalo prirediti i vatrište, jer noć je duga, a eto stao je odjednom da piri slabici hladni sjeverni vjetrić. Dobro nam je došlo jedno staro garište, koje smo ogradili kamenjem u smjeru zračne struje, da se tako sprijeći širenje vatre tлом šume. Gorivog materijala bilo je na pretek, jer je posvuda okolo u neposrednoj blizini plandišta ležalo po tlu svakojake debele i tanke suhadice: i grana i panjeva i čitavih vjetrom oborenih stabala. Trebalо je samo grabiti, kršiti, vući i snositi u gomile do vatrišta. Neko pol sata niste mogli oko nas čuti drugoga glasa do lomnjave i pucanja ove suhadice pod našim nogama i rukama. A birali smo baš po izbor, u prvom redu jelove i smrekove šmugore, suhe grane, pune smože, koje gore kao baklje, a praskaju kao barut. Na koncu nas je okruživalo upravo brdo od gorivoga drva. Zaplamalsa je i vatra, potpaljena jednom jedinom žigicom, i za par časova razbuktio se plamen i liznuo, raspirivan vjetrićem, sve gore pod krošnje.

U tom poslovanju zatekla nas je i večer. Došuljala se neopazice i nečujno kao da se izvukla iz onih vječno mrkih i gluhih duliba, iz špilja i puklina onih prije kao kreda bijelih, a sada sivastih i tmurnih kamenih sklopova. Jedini glas, kojim je zborila, bijaše čuh vjetrića, popraćen bolnim ili žalobnim cijukom samotne ptičice.

Dr. Poljak svario je na ognju konzerve, sastavio planinsku večeru, tri jela: hladna tvrdo kuhanja jaja, vruće konzerve, slatka čokolada, pa vino, pa voda, pa cigareta... Imali smo zajednički stol i stolicu, povlađenu omašnu jelovu trupinu, na kojoj smo sjedili i blagovali podaleko od vatre, koja je sjala i sijevala kao ražarena lava.

Ali eto već i noći, naglo je od nekuda k nama sletila, zavijena u guste tmine, otajstvena i posve druga nego su obične noći. To je noć prašuma Bijelih stijena. Ona nas je u času pretvorila u neka druga bića, koja su stojeći daleko izvan sfere trivijalnih i sitnih prilika našeg običnog života, jače u ovoj samoći pripadala sebi. I isti glas iz grla postade drugačiji. Dok smo jošte prije nekoliko časova glasno razgovarali, sada smo sami od sebe počeli šaptati, valjda zato, jer je tako htjela noć, jer joj je naš šapac bolje pristajao.

Nismo se nikako bojali, ali je otajstvenost noći učinila svoje. Jer tko će nam što, koga da se strašimo? Za zvijeri imamo oružje, a hajduka ovdje nema... Sto će hajduk u ovoj pustoj goleti bez hrane i vode, što će u ovoj prašumi za mnoge sate udaljen od kuća i selišta? Na koncu da se i privuče, što onda? Zar ga ne bismo mi prije čuli kraj one lomljave suhara ispod nogu i zar nisu eto u svakoga od nas dva srca, jedno u prsim, i ono drugo, kojemu je ime srčanost?

Ovako je izvodio razbor, ali je podjedno i dopuštao, da nas je za noć na Bijelim stijenama ipak premalo dva, da bi nas moralio biti trojica.

Naše plamenom vatre osvijetljeno plandište nije se moglo od nikuda iz nizine smotriti. Samo sa glavica dalekih susjednih planina, tako tamo sa Bjelolasice, gdje je takodje netko bio toga dana omrknuo i palio oganj, mogla se opaziti o z r a k a plamena naše vatre. Dobro su nas mogle vidjeti samo one mirijade zvijezda iz svojih nebeskih visina, što su kroz rijetki i čisti planinski zrak sjale kao nikada.

Megjutim je muk noći prekinuo jezovit glas. Tko ga prvi puta čuje, a ne zna, što je, mozak mu se od strave sledi, živci protrnu. Hū... hū... hū, odjekivalo je vrlo otegnuto i u prekinutim razmacima od par hipova iz velike daljine, tko zna sa kojega proplanka, iz dna koje dulibe. To je

m a č o g l a v a , najveća naša sova ušara, prozdravljala svojim načinom tamnu noć. Ali što je to? Jedva je bio njezin strahotan hûk zamro, do uha dopriješe novi tajinstveni glasovi, ovaj puta iz neposredne blizine, iz naše pozadine. Nešto se počelo provlačiti, šuljati, verati, oglasujući se pridušeno, tjeskobno. Obojica se kao po dogovoru okrenusmo prema strani, od koje dolažahu glasovi. Eno tamo u kutu klisure, u bukovom grmljaku i stabliku nešto se miče, pa hropoće, k r n j k a . . . Bijahu to puhovi, koji su u čitavim rpama počeli izlaziti iz svojih p u š in a (duplja) na noćnu pašu, berući i truneći bukvicu (bukov žir) . . .

Do neko doba noći ovako smo osluškivali, prilažeći drvo vatri, pušeći, sjedeći na truloj jelovojoj trupini. Onda smo se zavukli pod šator u želji da Morfej reče svoju. Legosmo obratno, a napored, ja nogama prema izlazu šatora, jer sam preuzeo na sebe podržavanje vatre, ali i za slučaj da se štograd desi, bijah ovako spremniji. Puška ležaše do mene okrenuta cijevima u smjeru nogu.

Ne će san na oči, a ure prolaze u sumračju šatora. Burica krošnjama monotono šumori, vatra praska, pucaju smolnati šmugori. Kadšto se koje drvo i uruši, ono, koje je pregorjelo. Neprestano se nešto oko šatora vere i to vere posve blizu, ma eto na par koračaja daljine. Uzdijem glavu, osluškujem, z v j e r a m prema izlazu šatora očima, svi živci su kao strune napeti, a mašta radi, radi . . . Onda klonem na uznak i u sebi prošapćem: nesretni puhovi! Prevrćem se na sve strane, moj drug isto. Gotovo svaka pol sata izmilim ispod šatora, pa primetnem vatri koje drvo. To se dogagja onda, kad pod šatorom zamrači, jer je to znak, da je plamen smalaksao. Oko ponoći ponavljam se oni jezoviti glasovi: hû . . . hû . . . hû, a mene, premda znam, da to huče j e j i n a , prolaze po tijelu srhovi. Ni moj drug ne spava, eno okrenuo je lice prema izlazu, pa gleda u plamen, u one varnice, što pršte i lete pod krošnje. Napokon nekako drijemnem, pa usnem . . . , ali to je kratko trajalo.

Oko treće ure iza ponoći stao me je drmati dr. Poljak šapćući: tu je! tu je! Sav smeten i tresući se od zime jedva proniknuh situaciju. Jezina je bila naletjela na jednu od obližnjih klisura i stala hukati. Nema sumnje, privukla ju je ozraka planjena.

Izmiljeti van ispod šatora bijaše djelo jednoga trena. S puškom u rukama, a zguren u tami kraj debla jedne jele, vrebah sada na jejinu, uvjeren, da će priletjeti onamo k ognju i pasti na koju osvijetljenu granu visokog drveća.

Čekah, čekah, ali uzalud. Ona je jošte koji puta zahukala na klisuri i odletjela, jer sam poslije neke stanke čuo njezine jezovite glasove na posve protivnom kraju, a iz velike daljine. Bijaše to njezin zadnji pozdrav noći, jer je domalo stalo svitati, a ona, noćna ptica, treba da se na vrijeme zavuče u svoje duplje, baš kao i oni zadnji šišmiši, što su se motali u zraku nad vatrom.

Više se nisam vraćao pod šator. Tiho kradući se spustih se niz obronak, da tuj nad nekom provaljom dočekam svanaće dana, uz praskot vatre gore na glavici, uz zadnje krnjkanje puhova po bukvama. Konture drveća isticahu se sve jasnije, još malo i eno razabirah pojedine grane, najviše suharice u krošnjama, a eno već i srhovitim grbinama blizih sklopova Bijelih stijena. Pričinjalo mi se, da u sivilu svanaća svjetla niču iz zemlje goli kosturi orijaških davno izumrlih gmazova roda Diplodocus . . . Tad odjednom dolje u dulibi začu se neko tapanje . . . jasno se čulo, kako se nešto ushodalo, pa tapa, tapa . . . ma upravo kao čeljade, a za njim se ruši kamenje, stoji krhot suhadi . . .

Nisam mogao to nešto vidjeti i čudna lupa propadaše sve dublje u dulibu, ali nema i ne može biti sumnje, da je to bio medjed, kralj prašume. Nigdje nema njih toliko kao na Bijelim stijenama i ovdje su im najveći brlozi.

Konačno je i svanulo, dan, bijeli dan razavio je svoje povoje u zlatilu sunca. Jedna sjenica (Parus maior) pjevala je iz sveg grla svoju uvijek istu melodiju »vîde! vîde! vîde!«, zakriještala je i koja alpinska kréja (Nucifraga caryocatactes), hraptavo, žalobito: kvr! kvr!, zazujalo je na tisuće pčela (valjda divljakinja) u krošnjama jelâ.

Oko pet sati napustio sam svoju čekalicu i ispeo se natrag na ravnjak, gdje je jošte vatra praskala, dim se pušio i dr. Poljak već kuhao čaj.

Kad me je zagledao, prvo njegovo pitanje bijaše, jesam li i ja čuo onu lomjavu i ono tapanje dolje u dulibi. Obojica uzesmo na to tvrditi, da je to bio medo.

Poslije dok sam čistio razloženu pušku, preletio je upravo nad našim glavama jedan orao tromim lijetom, a tako nisko, da sam mu mogao razabrati oči, kljun i svako veće pero, te tačno odrediti vrstu. Bijaše to naš najmanji orao: Aquila pennata. Ne trebam reći, kako sam se ljutio sa ironije ovoga slučaja, i promrsio sam kroz zube nešto iz pučke leksikografije, što dakako ne mogu da napišem ovdje kao »čovjek kulture«, ali tamo na Bijelim stijenama u prašumi, gdje »naturalia non sunt turpia«, gdje nije bilo salonskog »steznika« i gdje sam gledao u čiste obraze istini, zvučilo je to nešto posve dobro.

Na Bijelim stijenama živjeli smo pustinjačkim životom dva dana, dok nije ponestalo vode. Onda smo cikrenuli natrag niz strminu do podnožja, pa Begovom stazom u Jasenak, diveći se uz put novim predjelima Velike Javornice i Bjelolasice.

Već je mjesec dana minulo od našega uspona na Bijele stijene. Još smo i danas po rukama puni njihovih grebotina, ali je za to duša puna veličanstvenih i neopisivih dojmova. Planinari, koji ih niste jošte vidjeli, nemojte žaliti truda, pohitite prvom zgodom u divlju romantičnu postojbinu svilenog runolista i mrkog medjeda. (Nastavit će se.)

DRUŠTVENE VIJESTI.

ZAPISNIK

od 14. lipnja 1923.

Sastavljen prigodom obdržavanja redovite godišnje glavne skupštine Hrvatskog Planinarskog Društva »Podržnice Plešivice u Jastrebarskom.«

Predsjednik g. I. Brkić u 8 i pol sati na večer otvara glavnu skupštinu konstatirajući, da se je skupio dovoljan broj članova i da se skupština prema tome može obdržavati. Nakon toga pozdravlja prisutne članove te ističe kako H. P. D. obstoji gotovo već 50 godina, a i cilj mu je u prvom redu odgojni, a u drugom redu kulturni. Nadalje, da je društvo ovako radeći postiglo lijepo uspjeha koliko u osobnom toliko u društvenom i stvarnom, a napokon i publicističkom pogledu, nabrajajući potanje koji su ti uspjesi. Na koncu svog govora reasumi-

rajući sve to isporeduje koliko je tim uspjehom doprinijela i podružnica Plešivica u Jastrebarskom, pa navadja letimice, da se je podružnica u osobnom pogledu lijepo uzdigla tako, da danas broji 64 člana, da je dakle od prošle godine 1921. narasla za joj 40 do 50%.

Istiće, da je društvo doprinjelo iznos od 2000 Kruna za kupnju planinarske kuće na Mirovu pod Velikim Alanom u Sjevernom Velebitu, zatim da je sudjelovalo dne 28. svibnja 1922. kod otvorenja planinarske kuće u Prekršju sa desetoricom članova i naglašuje, da će podružnica nastojati da i nadalje podupire podizanje planinarskih kuća koliko u materijalnom pogledu toliko i inače.

Nadalje nabraja neke obavljene markacije u Samoborskom gorju i postavljanje šest

putokaznih tabla, o kojima će društveni tajnik potanje izvestiti. Zatim ističe, da je godine 1922. poduzela podružnica devet odnosno deset izleta o kojima će društveni tajnik takodjer potanje izvestiti. Konačno ističe, da je društvo odnosno podružnica postigla lijepi broj na predplatnicima Hrvatskog Planinara, jer od 64 člana imade 35 predplatnika, a naglašuje želju da bi mu još milije bilo, da bi svi članovi ili barem njih 50 predplatili se na taj naš jedini planinarski vijestnik. Podružnica H. P. D. u Jaski još osim toga poduprla je isti list sa jednim zadružnim dijelom od 1000 Kr., pa se nada, da će i godine 1923. moći takodjer sa jednim takovim dijelom isti poduprijeti.

Time završuje svoj pozdravni govor sa željom, da članovi koliko muški toliko ženski pokažu još veći interes za društvo nego do sada, pa se nada, da će se podružnica moći ubrajati medju prve, ako i ne po broju članova, a ono po svom ostalom radu.

Iza toga prelazi se na drugu točku dnevnog reda pa tajnik g. Rudolf Vrbos čita svoj tajnički izvještaj, koji glasi:

Odbor je na konstituirajućoj sjednici dne 13. veljače 1922. izabrao tajnikom Rudolfa Vrbosa, blagajnikom g. Ljubomira Novakovića, ekonomom g. Franju Kralja i knjižničarom g. Ivana Skendera. Tom odboru bila je prva zadaća oko sakupljanja društvenih članova i predplatnika na društveni list Hrvatski Planinar.

Ta je zadaća odbora lijepo uspjela tako, da društvo broji do 64 člana, a predplatnika na Hrvatski Planinar 35. Izvješće da je odbor na zamolbu predsjednika centrale Dr. Ivana Krajača, notirao novčanu pri-pomoć od 2000 Kr. H. P. D. u Zagrebu kao doprinos za kupnju planinarske kuće na Mirovu u Sjevernom Velebitu.

Izvješće da je od Hrv. Jastrebarske Omladine stigao društvu iznos od 1000 Kr., na što je odbor zaključio, da u znak zahvale za istu Omladinu za godinu 1922. predplati društveni list Hrvatski Planinar.

Prigodom proslave 50 godišnjice opstanka i rada najstarijeg društva u Jastrebarskom Hrvatske Čitaonice predplatila je podružnica i to društvo na list Hrvatski Planinar.

Izvješće, da se je odbor bavio mišljem da priredi jednu planinarsku zabavu u korist društva i to posve u planinarskom duhu, nu radi prekratkog vremena poklada nije to bilo moguće, pa drži, da će ove godine to odboru uspeti. Istim, da je većinu markaciju doduše obavio odbor godine 1921, a da godine 1922. radi raznih neprilika nije to bilo moguće, nego da su samo neke stare markacije popravljene. Postavljeno je za to šest novih putokaznih tabla sa točnim naznakama visina dotičnih vrhunaca i udaljenosti do njih. Te ploče postavljene su: Jedna u Jastrebarskom kod kapelice

Sv. Duha, dvije na Šipkovici na Dolnjoj Reki, zatim dvije na Plešivičkom sedlu i jedna na putu Jastrebarsko-Samobor, i to na mjestu, gdje se od tog puta odvaju put prama planinarskoj kući na Prekrižju.

Izvješće da je z.z. sela Prilipje-Plešivica itd. zamoljena za doznaku potrebnog stupca za postavu sedme putokazne table, koja će biti postavljena ispod Hotela kod Kapelice na Plešivici, koju će tablu odbor ove godine postaviti.

Nabrala, da je tijekom odnosno koncem godine 1922. iz društva istupilo 7 članova i to: Vladimir Lovreček, Dr. Milan Peklić, Dr. Franjo Stipan, Neboder Rožić, Marko Stilinović, Šandor Šestak i Dr. Dragutin Trohar, ali da se je tijekom ove godine 1923. začlanilo novih 11 članova.

Konačno izvješće, da je odbor posvetio mnogo brige priredjivanju društvenih izleta u cilju, da te članove upozna sa prirodnim ljepotama, te je tako što pod vodstvom predsjednika podružnice g. Josipa Brkić-a, a što pod vodstvom predsjednika centrale g. Dr. I. Krajača poduzeto 9 odnosno 10 izleta, gdje su članovi imali prilike da vide krasotu bregova i naužiju se prirodne ljepote. Ti izleti jesu slijedeći:

1. Dne 12. ožujka 1922. u Belu Dragu Oštretu sa 9 članova pod vodstvom predsjednika g. Josipa Brkića.

2. Dne 19. ožujka 1922. na Japetić pod vodstvom predsjednika centrale g. Dr. I. Krajača, koji je izlet bio razdjeljen u dvije grupe od kojih je jedna sa petoricom članova rano u jutro, a druga pod vodstvom člana Dr. Ljudevita Čorka poslije podne priključila izletu i sastala se sa prvom grupom kod bivše lugarske kuće grofa Erdödy-a ispod Linovačkih vrata.

3. Dne 29. travnja 1922. poduzeli su članovi podružnice Dr. I. Krajač sa suprugom teško penjanje koritom »Vodne Drage« kod Sv. Ilijie kod Senja spustivši se natrag na dragu »Bunić« kod Senja.

IV. Od 2. do 8. svibnja 1922. poduzeće ista dvojica članova uspon na Senjsko Bi-lo - Jadićevu Planu, gdje su dne 4. svibnja obavili markaciju do »Velike Snježnice«, a oko polovice istog mjeseca poduzeće penjanje preko Orlova Gnjezda na »Veljun« odakle su imali krasan pogled na Golu Plešivicu (Ličku) i Bosanske planine (iza kiše).

V. Dne 20. lipnja poduzeli su dva člana podružnice i to: Ivan Skender i Rudolf Vrbos izlet na Risnjak.

VI. Na Duhove 1922. pod vodstvom predsjednika centrale g. Dr. I. Krajača poduzela je podružnica skupni izlet na Bjelolasicu, kojom je zgodom pregledana Snježnica »Špoljareva Jama«, o čemu je izvješteno u broju 2 Hrv. Planinara iste godine.

VII. Dne 28. i 29. lipnja t. j. na Petrovo poduzet je izlet sa 11 članova pod vodstvom predsjednika Josipa Brkića na Bledsko i Bohinjsko Jezero te slap Savice,

a pod vodstvom predsjednika centrale Dr. Ivana Krajača poduzela je druga manja grupa uspon na Bijele Stijene.

VIII. Izmedju 18. do uključivo 22. srpnja poduzela je podružnica izlet na Triglav sa tri planinara i jednom planinarkom i to preko Aljaževog Doma pregledavši prije znameniti »slap Peričnik« i to Dolnji koji se vidi sa ceste, i gornji, koji se vidi istom kada se k njemu uspne. Iz Aljaževa Doma krenuše dalje preko Praga do Stanićeve kuće, gdje su prenoćili, a tom zgodom još istoga dana poduzeo je Dr. I. Krajač sa suprugom uspon na Rjovinu uspevši se po zapadnoj stijeni do velike usjekline u južnom dijelu samoga hrpta Rjovine nad Peckom. Drugi dan iz Stanićeve kuće krenuše ispod »Reža« najgornjim putem ispod hrpta do Kredarice odakle poduzeše uspon na sam vrh Triglava do Aljaževog stupa. Tu pregledaše iz istog svu daljnju i bližu okolicu, no baš osobitog pogleda ne imajući poradi maglovitog vremena. Povratite se natrag do Kredarice uputiše se odmah do Aleksandrove kuće, a odavde putem pokraj sedam Triglavskih jezera stigavši kasno pod večer u kuću pri Triglavskim jezerima. Prenoćivši tu drugi dan u jutro uspeše se nekoj pod Ptičaricu, gdje nabraše krasnog runolista. Odmorivši se kod zadnjeg jezera, spustiše se preko Komarče u Hotel Zlatorog na Bohinjskom jezeru, odakle autobusom do Bohinjske Bistrice, a onda vlakom u Jastrebarsko. Taj izlet vodila je članica društva gdje. Hella Krajač.

IX. Izmedju 3. do 10. kolovoza sudjelovala su dva člana podružnice kod skupnog izleta, kojeg je centrala priredila na sjeverni Velebit, te su tom zgodom dvojica t. j. Dr. Krajač sa suprugom poduzeli dva posjedna penjačka uspona i to prvi na istočni Kuk, nad Lubenskim vratima, a drugi na istočni vrh V. Kozjaka sa usponom po sjevernom hrptu, a silaskom po zapadnoj stijeni i velikom kuloaru na zapadnoj stijeni.

Polazak izletnika bio je od Starog Grada u barci u Jablanac, a odavde na Grabarje, Alan, Štirovaču, Vrh Satorine i natrag u Štiroviču, preko Mrkišta na Veliki Kozjak, zatim na Lubenovac te odande preko Lubenskih vrata na Zavižane. Od Zavižana preko »Žive vodice«, natrag preko sela Bralića u Stari Grad. Tom zgodom nadijeno je od tih planinara na jednoj glavici Zavižana mnogo prekrasnog runolista, kakavog se skoro rijeko nadje i u najljepšim alpinskim krajevima.

X. Dne 8. rujna poduzeše trojica članova pod vodstvom predsjednika gospa Josipa Brkića izlet na Samoborski Oštrc. Na svim ovim izletima bili su izletnici oduševljeni — a pogotovo oni, koji su prvi puta takovim prisustvovali — nad prirodnim krasotama naše lijepe domovine i slavenskih planinskih krajeva te im ostadoše u vrlo ugod-

noj uspomeni časoviti boravci na tim planinama. Ističe, da je najveću zaslugu kod tih izleta imao predsjednik podružnice g. Josip Brkić.

Moli glavnu skupštinu da ovaj izvještaj primi na znanje.

Prima se.

Nakon toga prelazi se na treći točku dnevног reda te blagajnik g. Ljubomir Novaković izvješće:

Ukupni primitak godine 1922. bio je 13.462 Kr. = 3365 Din 50 p., a sačinjavaju ga sljedeće stavke:

Pretičak od godine 1921. 292 Kr. = 74 D.

Upisnina 240 Kr. = 60 D.

Članarina 3480 Kr. = 870 D.

Predplata na Hrvatski Planinar

5.110 Kr. = 1277 D. 50 p.

Planinarski znakovi 1480 Kr. 370 D.

Naknadna zaklada Planinara

1.860 Kr. = 465. D.—

Doprinos Jastrebarske Omladine

.1000 Kr. = 250 D. —

Ukupno 13.462 Kr. = 3365.25 p.

Izdatak iznosi ukupno 13.350 Kr. 10 fil.

= 3337 D. 53 p.

Ostaje dakle pretičak za god. 1922. od

112 Kr. 90 fil. = 27 D. 97

Nakon tog izvješće da je član Ljudevit Lacković poklonio društvu 108 Kr. plaćenih za 1 m 20 cm. suknja za hrvatski barjak podružnice.

Moli slavnu skupštinu da primi ovo izvješće na znanje i podijeli odboru apsolutorij.

Izvještaj prima se na znanje bez prigovora.

Prelazi se na četvrtu točku dnevног reda t. j. izvještaj nadzornog odbora.

Član nadz. odbora g. Dr. Ljudevit Čorak izvješće da su knjige po njemu i g. Zvonku Viňhal-u pregledane i u redu pronadnjene, te predlaže da se odboru za godinu 1922. podijeli apsolutorij.

Skupština to prima.

Iza toga prelazi se na petu točku dnevног reda t. j. prijedlog središnjeg odbora H. P. D. u Zagrebu glede povišenja članarine.

Predsjednik čita dopis centrale glede tog prijedloga te obrazlaže, da bi bilo vrlo potrebno obzirom na velike izdatke što H.P.D. imade u pogledu gradnja planinarskih kuća i obzirom na današnju skupoću, da se ta članarina upisnina i članarina za utemeljiteljne članove povisi prema prijedlogu središnjeg odbora H. P. D. u Zagrebu. Skupština jednoglasno zaključuje, da je taj prijedlog i povišenje članarine opravdan te u cijelosti nani pristaje. Prema tom imala bi se godišnja članarina povisiti od 15 na 25 Dinara, utemeljiteljna članarina od 200 na 250 Dinara jednom za uvijek te upisnina od 2 D. i 50 P. na 5 Dinara. Zaključuje se da se taj pristanak skupštine ove podružnice imade smješta saopćiti središnjem odboru H.P.D. u Zagrebu.

Iza toga čita predsjednik cito dopis centralne od 1. lipnja 1923. u kojem se javlja svim podružnicama glede popusta na svim željeznicama prigodom zajedničkih izleta, zatim glede pogodnosti članova na Plitvičkim Jezerima i u svratištu »Vila Horvat« na Plešivici, zatim glede podijeljenih zemljista za gradnju planinarskih kuća na Višočici, Dōcima i Zavižanskoj Kosi (sve velebit), te konačno i glede predplate na Hrvatski Planinar i osnutak novih podružnica Hrvatskog planinarskog društva.

Pošto nije bilo najavljenio nikakovih inih prijedloga, to predsjednik zaključuje skupštinu zahvaljujući prisutnim članovima, a naročito članicama što su imale toliko požrtvovnosti te su po vrlo burnom vremenu došle na skupštinu; i saslušali sve izvještaje do konca.

Time bude skupština dovršena i zaključena.

Dovršeno.

Tajnik: Predsjednik:
R. Vrbos, v. r. I. Brkić, v. r.

I. GLAVNA SKUPŠTINA

Hrvatskog planinarskog društva, podružnice »Runolist« u Lokvama! obdržavana dne 28. lipnja 1923. u 19.30 sati u zgradi pučke škole.

Prisutni: Marijan Malnar, Ivan Levar, Petar Malnar, Eduard Briški, Mihajlo Šuknić, Klement Malnar, Alojz Briški, Dragutin Šporer, Klementina Malnar, Božica Pleše, Nedjeljka Pintar, Bramimir Mance i Ivan Gašparac.

Program skupštine koja je bila javna uz sloboden pristup svakome bijaše slijedeći:

1. Pozdrav predsjednika uz planinarsko predavanje;
2. Izvještaj tajnika;
3. Izvještaj blagajnika i
4. Eventualija.

Ad 1. Predsjednik Marijan Malnar pozdravlja prisutne članove i ostalu gospodu razlaže svrhu današnjeg sastanka i drži ujedno kratko predavanje »O promicanju planinarstva« (djelomično sa kartom), koje se kretalo u glavnom oko prijašnjeg i današnjeg rada planinarstva uopće, te napokon oko budućeg kongresa na planinarskom polju.

Ad 2. Tajnik Ivan Levar čita zapisnik planinarske predskupština od 10. lipnja t. g., koji se primjenjuje na ovu glavnu skupštinu, te se u cijelosti od svih prisutnih članova prihvata.

Ad 3. Blagajnik Petar Malnar čita blagajnički iskaz podružnice uz dodatak salda bivšeg T. P. K. »Runolist« od 31. III. 1923. koji je u redu pronađen i ovjerovljen potpisom predsjednika, tajnika i blagajnika.

Ad 4. Predsjednik podružnice spominje sakupljenima neophodnu potrebu:

a) raširenja planinarske lektire u našem kraju, pomoću koje jedino može se nadati uspješnom razvoju planinarstva i njegovom podignuću na dotični stepen, te tom zgodom poziva prisutne na predplatu Hrvatskog Planinara. Odziv bijaše sa svih strana vrlo povoljan, a i sa strane nečlanova pa tom prilikom pristupa mjesni učitelj Ivan Kesner kao član;

b) pročitan je raspored puta I. ljetnog izleta podružnice na »Bjelolasicu«, koji se ima obdržavati od 28.—29. lipnja o. g. uz poziv predsjednika na sakupljene, da sudjeliu tom zanimljivom pohodu na Veliku Kapelu.

Nakon par glavnih poteza, kojima ocrata znamenite točke rečene planine, zaključuje predsjednik ovu glavnu skupštinu naše mlade podružnice u 21 sat, te u zajednici sa tajnikom ovaj zapisnik potpisuje.

U Lokvama, dne 28. lipnja 1923.

Predsjednik: Tajnik:
Marijan Malnar, v. r. Ivan Levar, v. r.

Izvještaj tajnika o stanju i poslovanju Podružnice Hrvatskog planinarskog društva u Petrinji.

Podružnica ima sada 92 redovita člana, utemeljitelja, nema nijednoga.

Podružnica konstituirala se dne 12. II. 1922. godine.

Tekuće poslove te godine riješavala je podružnica na svojim odborskim sjednicama, kojih je održala 7.

Podružnica je održala svoju drugu redovitu skupštinu 21. IV. 1923. godine. Na toj skupštini izabrani su ponovno članovi lanjskog odbora u odbor podružnice s tom promjenom, da je umjesto umrlog člana zamjenika odbora g. Nikole Babića ušao u odbor g. Ivo Valenta, privatni činovnik.

Ovogodišnji odbor sastavljen je ovako:

Predsjednik prof. Vladimir Stahuljak; podpredsjednik dr. Dragan Čekuš; tajnik: Zvonimir Stilinović; blagajnik Ljuba Ivandija; odbornik prof. Slavko Zadrović; zamjenici Milka Vukelić i Ivo Valenta. Revizori profesori Matej Mesarić i Stjepan Janeš.

Dosada održao je taj odbor 1 odborskiju sjednicu.

Podružnica je održala dogovor svih svojih članova dne 9. lipnja 1923., na kome je prihvaćen projekat ovoga ljeta.

Održano je 44 društvena izleta. Kod 37 izleta bio je vodjom predsjednik podružnice prof. Vladimir Stahuljak, a kod 7 izleta bio je vodjom odbornik podružnice profesor Slavko Zadrović. Veći izleti bili su:

Plešivica, Japetić, Sv. Gera, Metlika; Slovenija, Triglav; (2 puta)
Samarica, Gvozdansko, Bešlinac, Zrin, Kostajnica; (2 puta)
Stankovac, Jame, Utok, Gline;

FOTO: J. POLJAK.

BIJELE STIJENE: PARTIJA ISTOČNIH KUKOVA.

Cetin, Slunj, Petrovac;
Sljeme, Ivanščica, Lepoglava, Krapina
Sutla, Cesar-grad;
Klek, Plitvice; (3 puta)
Primorje; (4 puta)
Gorski Kotar.
Ostali izleti bili su u okolini Petrinje i po Zrinskoj Gori.

Kod svih izleta sudjelovalo je ukupno 653 izletnika t. j. poprije 15 izletnika na svaki izlet. Izletnici su članovi, ali i djaci kao gosti. Prešlo se pješke 1585 km to jest 36 km svaki izlet.

Najoduševljeniji planinari su dakako djaci (na mlađima svijet ostaje!) i nekoji profesori. Nedavno su pristupili medju članove 2 vrsna amatera ~~fotografija~~, pa se namamo doskora ljetnim snimkama naše vrlo slikovite i interesantne Banovine. U tu svihu smo baš ovih dana votirali prvi izdak od 1000 kruna. U najživahnijoj ulici Petrinje imamo u bazaru Šiljković svoj posebni reklamni izlog, sav ispunjen planinarskom.

Ovoga ćemo ljeta markirati nekoje puteve i, bude li ikako moguće, izdati »Vodič kroz Banovinu«.

Petrinja, 20. lipnja 1923.

Predsjednik podružnice:

prof. Vladimir Stahuljak, v. r.

ZAPISNIK

1-ve glavne skupštine Hrvatskog Planinarskog društva, **podružnice »Velebit« na Sušaku**, sazvane po privremenom upravnom odboru, dana 27. srpnja 1923. u 9 sati na večer u prostorijama Hotela i kavane »Continental« na Sušaku, sa slijedećim dnevnim redom:

1. Pozdrav predsjednika;
2. Izvještaj privremenog tajnika i objava društvenih pravila;
3. Biranje stalnog upravnog odbora;
4. Biranje nadzornog odbora;
5. Primanje novih članova;
6. Eventualija.

Prisutni: Ercegović Ivo, Prestini Ivo, Rieger pl. Vladimir, Tijanić Nikola, Komen Josip i dr. Dinko Vitezić, osobno, dok su ostala gg. članovi i to pojmenice Blažina Branko, Bakarić Delimir, Dubravčić Dušan, Ognjenović Vladimir, Ryslavý Fran, pošto su lično zaprijećeni da prisustvuju današnjoj glavnoj skupštini, a da se ipak dalje ne odgadja i ne zateže, dala unaprijed svoj pristnak na sve odluke i zaključke koje će glavna skupština ustanoviti.

1.:

Privremeni predsjednik g. Dr. Dinko Vitezić, kratkim proslovom i pozdravom prisutnim i odsutnim članovima osnivačima, otvara ovu prvu glavnu skupštinu, te ujedno podjeljuje riječ privremenom tajniku g. Rieger-u, koji

izvješćuje, da su nakon dugog čekanja stigla po kr. pokrajinskoj upravi u Zagrebu potvrđena društvena pravila, koja su u cijelosti po podružnici na prvom sastanku primljena i podnešena na potvrdu. — Unaša ujedno ispravak analogno odluci središnjice u Zagrebu, nove članarske stope ad § 3. točka 1., 2. i 3. društvenih pravila.

Tajnik Rieger razjašnjuje ujedno, zašto privremeni odbor, nije htio prije stiglih potvrđenih pravila, da uopće poduzima, bilo kakvu akciju za primanje članova, te se ograničilo samo na prvi par članova osnivača, jer se to imalo prepustiti redovitom upravnom odboru, koji će najmanje 10 mjeseci biti na kormilu podružnice, da to provede i organizira i to s razloga što je kod nas prevelika politička zagrijanost u svim političkim smjernicama, a koji bi utjecaj eventualno mogao biti štetan i po samovo novo društvo. — Privremeni upravni odbor sačekao je stoga pravila kao prvi temelj i osnov same podružnice, na temelju kojeg sazivlje danas glavnu skupštinu samo članova osnivača, da s pomoću njihovom ustanovni stalan upravni odbor, koji se neće moći do slijedeće glavne skupštine oboriti, te koji će na taj način imati dovoljno vremena, da teren dovoljno sondira primajući u naš djelokrug samo takve osobe, koje će prosuditi i ocijeniti kao zaista sposobne, vrijedne te agilne članove naše podružnice, a koji će imati u vidu da promiču samo ciljeve planinarstva, te da u tu lijepu granu uopće ne miješaju nijednu političku ni strančarsku smjernicu, koji neće podružnici ometati rad, već prema silama potpomagati. — Cilj je vazda »brat je mio, koje vjere bio«, a političkim smjerovima neka se bave drugovi u političkim društvima.

3.:

Prelazi se na biranje stalnog upravnog odbora za prvo poslovno godište, te se biraju slijedeća gg.:

Predsjednik: Dr. Dinko Vitezić, sudski prislušnik;

Tajnik: Ivo Prestini, tvornički činovnik;

Blagajnik: Josip Komen, bankovni činovnik;

Odbornici: Vladimir pl. Rieger trg. lijesa i Ercegović Ivo, bankovni činovnik.

4.:

U nadzorni odbor izabrana su slijedeća gospoda:

Ryslavý Fran, dekan u m.; Tijanić Nikola, bankovni činovnik i Dubravčić Dušan, bankovni činovnik.

5.:

Primanje novih članova odlučeno je u smislu izdanih društvenih pravila, time da upravni odbor odlučuje i prima nove članove na prijedlog kojega starog člana, odnosno ako molioč nema preporuke, to upravni odbor većinom glasova odlučuje njegov primitak. — Nastojati se mora

uvijek da se steknu samo zaista sposobni i vrijedni članovi te se molba može i odbiti po upravnom odboru, bez obrazloženja, ako koji od članova može navesti takove uzroke, koji bi bili na štetu društvenog ugleda i interesa.

6.:

Prva se odborska sjednica određuje za sljedeći petak dne 3. VIII. 1923. u svrhu dogovora samog daljnog rada, te pošto se nitko više nije javio za riječ, predsjednik zahvaljujući se na povjerenju, što je novovo izabran u upravu, izjavljuje da će nastojati uložiti koliko više moguće sve sile za razvitanak podružnice i pozivlje sve drugove da odbor živahnog podpomoža da se što prije razgrani i poveća naše djelovanje, te u to ime ponovno pozdravlja sve prisutne kao i odsutne, te našu središnjicu i sve njene podružnice.

Zaključeno i podpisano 27. jula 1923. u 10.15 sati na večer.

kao perovodja: V. Rieger, v. r.

Naši planinari u Slovenskim Alpama.
G. Dr. I. K. sa suprugom obavio je u kolovozu godine 1923. medju inim uspone na: Tursku Goru, na Mrzlu Goru, na Skutu iz Češke Kuće, na Kočnu iz Češke Kuće, po Kremžarovoj stazi, pa preko Zdolške Škrbine po Špremovojoj stazi na Grintavac i preko malog Grintavca po Frišaufovoj stazi natrag u Česku kuću, nadalje uspon na Mojstrovku, na Prisojnik po Consul Vetter-ovoj stazi, te prelaz od Erjavčeve Kuće preko Razora, pa usponom na vrh Razora, i preko Kriških Poda i Križa u Aljažev Dom.

Nove podružnice H. P. D. Dne 10. kolovoza 1923. osnovana je podružnica »Japećić« u Samoboru, pa je izabran i privremeni odbor i to: predsjednik Fresl Stjepan, tajnik Regović Franjo, blagajnik Šoić Stj-

pan, odbornici Hrčić Frane, Matota Viktor, nadzorni odbor Kompare Stanko, Noršić Milan, Gomaz Pavao. Našoj najbližoj podružnici želimo, da se što bolje razvije, pa da odteret središnjicu obzirom na našu lijepu Samoborsku goru.

Dne 13. kolovoza osnovana je nova podružnica u ubavom našem Zagorju u Ivančcu pod imenom »Ivančića«. I tu je izabran privremeni odbor, koji vodi sve poslove, a izabranu su gg.: predsjednik Hinko Blumschein, tajnik Albert Spiller, blagajnik Borovečki Gabro, odbornici dr. Bruno Steiner i Josip Javor. Podružnica Ivančića vrlo je važna za naše pitomo Zagorje s razloga što će njezinim djelovanjem biti omogućeno, da će naši planinari više posjećivati lijepu naše Zagorske planine, no što je to do sada bilo.

Kuća na Risnjaku. Prema vijestima društvenog povjerenika g. Vidmara iz Crnog Luga, kuća na Smrekovcu je dogotovljena i sposobna za stanovanje. Ključ za istu nalazi se kod g. Vidmara u Crnom Lugu. Gospodin Vidmar proveo je i neka nova markiranja: tako je markirao put od Smrekovca na Risnjak i to visoko na stablima što je važno za zimsku sezonu. Nadalje ispod Medvedjih vrata puteve na Jelenje, Zelin i Risnjak. A što je vrlo važno za planinare, markirao je put do žive izvor vode, koji je udaljen od Smrekovca 20 časaka. Na mjestu kamo vodi put postavljen je i putokaz s oznakom »Put k vodi«.

Gospodinu Vidmaru, kao neumornom planinaru, koji je mnogi svoj čas upotrebio na korist društva, kao što je mnogo i materijalno podupro popravak kuće na Smrekovcu najljepša hvala koliko od odbora toliko i od cijelog društva, čijim je članovima olakšao pohod na našeg gordog i mrkog starca Risnjaka.

PLANINARSKE VIJESTI.

Planinari invalidi. Početkom kolovoza godine 1923. je gosp. Vinko Jerman iz Ljubljane, ratni invalid, kojemu manjka lijeva noga nad koljenom, dakle sa protezom, obavio sljedeću planinarsku turu u Savinjskim Alpama: Iz Zgornjeg Stranja krenuo je na Veliku Planinu (1648 m) gdje je nočio. Sutradan je krenuo preko Konjišice, Rženika i Presedlijaja na Korošicu pod Ojstricom (1807 m) gdje je nočio, a zatim dolnjim putem na vrh Planjave (2399 m) pa na Kamniško Sedlo (1884 m) odakle je posjetio Okrešelj i vratio se natrag u kuću na Ka-

mniškom Sedlu. Odatile je nakon preko Bištrice u Cojzovu kuću i natrag u Ljubljunu. Svakako velika tura sa jednom zdravom nogom i jednom protezom nad koljenom, a čini se prva takove vrsti i tog obsega u Savinjskim Alpama.

Dr. I. K.

Najmladji planinar. U knjizi posjetnika Češke Kuće u Savinjskim Alpama ubilježeno je da je godine 1922. posjetila Češku Kuću (1543 m) zagrebčanka Smilja Krainc, šest mjeseci stara, a donijela ju je do kuće u košari na ledjima donositeljica živeža u istu kuću, stara Urša.

SADRŽAJ: Dr. Miroslav Hirtz: Kroz Veliku Kapelu i Velebit do mora. (Str. 101). — Društvene vijesti. (Str. 111). — Planinarske vijesti. (Str. 116).

Izdaje »Hrvatsko Planinarsko Društvo« u nakladi »Nakladne Zadruge Hrv. Planinara« u Zagrebu.

Odgovorni urednik: Dr. Josip Poljak.

Tiskar: Tiskara »Merkur« d. d., Zagreb.